

УДК 613.6:621

ВОЛОДИМИР СЕРГІЙОВИЧ ЛИЗОГУБ

/ до 70 – річчя з дня народження /

Стаття присвячена життю та науковій творчості відомого українського вченого – Лизогуба Володимира Сергійовича.

Ключові слова: Лизогуб Володимир Сергійович, психофізіологія.

7 листопада 2016 року виповнюється 70 років з дня народження і 47 років наукової та педагогічної діяльності доктору біологічних наук, професору, академіку Академії вищої школи, Заслуженому діячеві науки і техніки України, директору Науково-дослідного інституту фізіології імені Михайла Босого Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького Володимиру Сергійовичу Лизогубу.

Вся трудова, педагогічна, наукова і суспільна діяльність Володимира Сергійовича зв'язані з Черкаським педагогічним інститутом імені 300-річчя возз'єднання України з Росією, а нині Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького, в який він з медаллю середньої школи у 1964 році поступив на факультет фізичного виховання та спорту, а в 1969 році з відзнакою його закінчив за

спеціальністю «Фізичне виховання».

Вихованець Черкаської (М. К. Босий, І. М. Давиденко, М. Ф. Куркчі) та Київської (В. О. Трошихін, А. Є. Хільченко, М. В. Макаренко) наукових шкіл фізіології вищої нервової діяльності людини і тварин він є автором розробки нового наукового напрямку фізіології нейродинамічних функцій мозку та їх роль в організації пізнавальної діяльності й поведінки людини. Займається дослідженнями вікової фізіології, фізіології вищої нервової діяльності людини, психофізіології, фізіології праці та спорту, серцево-судинної системи, нейрофізіології та гемодинаміки головного мозку.

Народився 7 листопада 1946 року у м.Черкаси у сім'ї офіцера-фронтовика. Трудову діяльність розпочав на посаді вчителя середньої школи №1 м.Золотоноша Черкаської обл., де проживали батьки, які переїхали в м. Золотоношу у 1953 році.

Після закінчення інституту вчена рада рекомендувала Володимира Сергійовича для вступу в аспірантуру. В 1959 році він поступив до аспірантури на кафедру анатомії та фізіології людини і тварин Черкаського педагогічного інституту, яку закінчив у 1972 році. Основним науковим напрямком робіт на кафедрі того часу було вивчення умовних рефлексів, зокрема гальмівних, та участі гіпоталамуса і симпатичної нервової системи у формуванні тимчасових зв'язків, вивчення слідових процесів кори головного мозку та ін., в яких брав участь студент, а потім і аспірант В.С.Лизогуб, за що був відзначений грамотою Міністерства освіти УРСР. Саме в цей час в різних учбових та наукових закладах України і всього Радянського Союзу інтенсивно почали проводитись

роботи з вивчення фізіології вищої нервової діяльності людини і фізіологічних механізмів людського організму при перебуванні його в найрізноманітніших умовах зовнішнього і внутрішнього середовища; роботи з фізіології праці і спорту; авіаційної, морської і космічної біології та медицини; профвідбору і профорієнтації, ергономіки; розроблялись методики вивчення індивідуальних відмінностей між людьми і їх роль в трудовій діяльності та ін. І Володимир Сергійович міняє орієнтацію експериментатора-дослідника на тваринах на людську тематику, вивчаючи властивості основних нервових процесів та деякі показники збудливості нервової системи у спортсменів, що і лягло в основу кандидатської дисертації, яку достроково захистив у 1972 році в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

У вересні 1972 року отримує посаду асистента кафедри анатомії та фізіології людини і тварин Черкаського педінституту. Через 8 місяців міським військоматом був викликаний на строкову службу в Радянську Армію. Після демобілізації у червні 1974 року повернувся на роботу в інститут на посаду асистента, а згодом і доцента кафедри, якого йому присвоєно у 1979 році.

Плідно займатись подальшою науковою справою, до якої Володимир Сергійович так прагнув ще із студентських років, заважала патріотичність справі та висока відповідальність за виконуєму роботу. Адже він сім років (1976 – 1983) відпрацював головою профсоюзного комітету інституту, чотири роки обіймав посаду декана факультету фізичної культури і весь цей час займався лише виконанням прямих своїх обов'язків, повністю віддаючись саме цій роботі. Він жив і працював за принципом того періоду, що зберігся в піснях «раньше думай о Родине, а потом о себе». Доречі, цьому принципу Володимир Сергійович не зраджував ніколи, що особливо проявилось за часів політичних негараздів як у самій Україні, так і в Черкаському університеті зокрема. Володимир Сергійович залишався на стороні людської порядності, чесності і справедливості, користості колективу і тій справі, якою він займається.

На посадах голови профкому та декана факультету він проявив себе як талановитий організатор, вимогливий та принциповий і надто толерантний лідер, освічена, висококультурна і інтелігентна людина, прекрасний громадський діяч з широким прогресивним мисленням і надзвичайно правдивою особистістю. І хоча правда ніколи не цінилась керівниками різних структур і відомств, в тому числі і учбових закладів, попадав в немилість їм, але слідував тільки їй, не зраджуючи ні колектив, ні самого себе. За це його поважали і поважають співробітники, викладачі і студенти університету, його учні.

З 1993 року по 2015 рік Володимир Сергійович був завідувачем кафедри анатомії та фізіології людини і тварин – третім після професора М. К. Босого та І. М. Давиденка з моменту її організації у 1950 році. Володіючи природними та набутими організаторськими здібностями до будь-якої діяльності, він домігся забезпечення кафедри сучасною на той час апаратурною та комп'ютерною технікою, розширив наукові розробки співробітників і свої власні та стати на рівень високотехнологічних як в Україні, так і в колишньому Радянському Союзі.

У 2001 році Лизогуб В. С. захищає докторську дисертацію на тему «Онтогенез психофізіологічних функцій людини» за спеціальністю «Фізіологія людини і тварин» (шифр 03.00.13) і отримує ступінь доктора біологічних наук. Дана робота є однією із складових програми «Формування і становлення психофізіологічних функцій людини в онтогенезі та їх роль в професійній діяльності», яка з 1991 року регулярно через два роки розглядається на міжнародних та республіканських конференціях та симпозіумах, започаткованих разом з М. В. Макаренко та І. М. Давиденко на базі керованої Володимиром Сергійовичем кафедри, а нині Науково-дослідному інституті фізіології імені Михайла Босого, який організовано у 2008 році. Це третій Науково-дослідний

інститут фізіології в Україні після Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України, заснованого в 1953 році в результаті злиття Інституту експериментальної біології і патології МОЗ УРСР з Інститутом клінічної фізіології АН УРСР, та Науково-дослідного інституту фізіології тварин Київського державного університету імені Тараса Шевченка АПН України, який з 2001 року називається Науково-дослідним інститутом фізіології імені академіка Петра Богача. І першим директором Інституту фізіології імені Михайла Босого в Черкасах було обрано колишнього випускника інституту Володимира Сергійовича Лизогуба.

Як дослідника-експериментатора Володимира Сергійовича характеризують нестандартність мислення, пошук і знаходження нових шляхів реалізації актуальних наукових і освітніх проблем. Він увійшов у еліту науковців України, являється керівником наукової школи світового рівня, яку сам створив. Визнанням наукового авторитету є його участь у міжнародних з'їздах і конференціях (Росія, США, Польща, Австрія, Болгарія, Шотландія), де він виступав з доповідями та ділився науковим досвідом.

Володимир Сергійович є членом науково-методичних рад Міністерства освіти і науки України та Федерації футболу України, спеціалізованих вчених рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій, членом наукових редколегій міжнародних та республіканських журналів, збірників і альманахів. Він є ініціатором і організатором 16 наукових зібрань у м. Черкаси. Автор 250 наукових праць, в тому числі 5 монографій, 19 навчально-методичних посібників, 6 патентів на винахід та авторських свідоцтв. За успіхи у педагогічній, науковій і громадській роботі йому присвоєно звання Відмінник освіти України та Заслужений діяч науки і техніки України, нагороджено Почесними грамотами Президії Верховної Ради України, Міністерства освіти і науки України, Кабінету Міністрів України, Черкаської обласної ради та Черкаської обласної державної адміністрації та ін. Проте, найбільшою нагородою для Володимира Сергійовича є його велика та міцна родина: дружина Валентина Романівна за фахом кардіолог, а нині пенсіонерка і допомагає виховувати внуків; син Сергій – відомий лікар-кардіолог, завідувач електрофізіологічної лабораторії ДУ «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені М. Д. Стражеска»; донька Ірина – лікар-офтальмолог Черкаської обласної лікарні м. Черкаси. Діти радують батьків, яким вони подарували трьох онуків.

Володимир Сергійович – талановитий учений, спілкування з яким особливо важливе, оскільки він щиро ділиться своїми знаннями, вміє підкреслити важливі питання в проблемі. Навколо нього завжди гуртуються співробітники його інституту, колеги з інших інститутів та кафедр університету. Порядність і ретельність у підході до оцінки власних досягнень і досягнень колег по роботі, виключна доброзичливість та світлий розум, душевність і доброта, надвисока працездатність – це лише короткий перелік тих рис характеру, які притаманні Володимирі Сергійовичу. Це можна назвати талантом, який рідко зустрічається і тому особливо цінний.

Від щирого серця, з любов'ю та повагою, відданістю та вдячністю побажаємо ювілярові міцного здоров'я, сімейного затишку, плідної праці, втілення нових творчих задумів у педагогічній та науковій роботі і довгих років творчого життя.

Література

1. Давиденко І. М. Історія та перспективи фізіологічних досліджень в інституті // Тез, доп. ювіл. наук.-практ. конф. „Місце Черкаського педагогічного інституту у розвитку вітчизняної науки, освіти й культури”. – Черкаси, 1991. – С. 128 - 130.
2. З новим кроком! // Молодь Черкащини. – 1972. – 24 грудня.
3. Кафедра фізіології людини та тварини // Черкаський державний університет ім. Б. Хмельницького. Історичний нарис. 1921–2001. – К., 2001. – С. 93-128.

4. Почесна нагорода // Черкаська правда. – 1990. – 7 вересня.
5. Науковці України – еліта держави. Том III – видавництво «Логос України» – К., 2014 – 300 с.

References

1. Davidenko I. M. (1991) History and prospects of physiological research in the Institute *Misce Cherkas`kogo pedagogichnogo insty`tutu u rozvy`tku vitchy`znanoyi nauky`, osvity` j kul`tury (Place of Cherkasy pedagogical Institute is in development of domestic science, education and culture)* 128 - 130 (in Ukr).
2. With a new step! (1972) *Molod` Cherkashhy`ny` (The Youth Of Cherkasy Region-newspaper)* (in Ukr).
3. There is a department of human and animal physiology (2001) Cherkasy state University named after V.Khmelntsky K 93-128 (in Ukr).
4. Honorary reward (1990) *Cherkas`ka pravda (The Truth of Cherkasy- newspaper)* (in Ukr).
5. The elite of the state is the scientists of Ukraine (2014) Logos of Ukraine III 300 (in Ukr).

Summary. Makarenko M.V. Lyzogub Volodymyr Sergiyovych - of the 70-year from a birthday
The article is dedicated to the life and scientific work of the famous Ukrainian scientist. Lyzogub Volodymyr Sergiyovich

Keywords: *Lyzogub Volodymyr Sergiyovych, psychophysiology*

Макаренко М. В.

Луцький інститут розвитку людини університету «Україна»

*Одержано редакцією 27.12.2015
Прийнято до публікації 05.10.2016*